

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

California, ngày 15 tháng 03 năm 2026

KIỆN NGHỊ

(Về việc xem xét và làm rõ tên gọi tôn giáo: Hồi giáo Bani)

Kính gửi:

Tỉnh ủy Lâm Đồng
Ban Tuyên giáo và Dân vận Tỉnh ủy Lâm Đồng

Đồng kính gửi:

Ban Tôn giáo Chính phủ - Bộ Nội vụ
Các cơ quan nghiên cứu và quản lý về tín ngưỡng, tôn giáo.

1. Cơ sở của kiến nghị

Ngày 09 tháng 3 năm 2026, Ban Tuyên giáo và Dân vận Tỉnh ủy Lâm Đồng ban hành Công văn số 404-CV/BTGDVTU về việc sử dụng đúng tên gọi tôn giáo “Hồi giáo Bani”. Công văn nêu rằng nhằm bảo đảm tính thống nhất trong việc sử dụng tên gọi tôn giáo đã được Nhà nước công nhận và trên hệ thống dữ liệu quốc gia, các cơ quan, tổ chức trên địa bàn tỉnh được đề nghị thống nhất sử dụng tên gọi tôn giáo của đồng bào Chăm là “Hồi giáo Bani”.

Trước nội dung của công văn nêu trên, chúng tôi nhận thấy vấn đề tên gọi tôn giáo của cộng đồng dân tộc Chăm có liên quan đến nhiều khía cạnh lịch sử, học thuật và pháp lý. Vì vậy, nhằm bảo đảm sự chính xác trong nhận thức và trong công tác quản lý nhà nước về tôn giáo theo quy định của pháp luật, chúng tôi kính trình bày một số nội dung để các cơ quan có thẩm quyền xem xét.

Theo quy định của Luật Tín ngưỡng, Tôn giáo năm 2016, Nhà nước tôn trọng và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo của công dân, đồng thời việc công nhận tổ chức tôn giáo, tên gọi tôn giáo và hoạt động tôn giáo cần được xác định rõ ràng trong hệ thống quản lý nhà nước nhằm bảo đảm tính minh bạch và thống nhất.

Toàn bộ nội dung Công văn Số: 404 -CV/BTGDVTU nêu như sau:

“Thời gian qua, sau khi hợp nhất tỉnh, một số sở, ngành cấp tỉnh và địa phương đã sử dụng tên gọi tôn giáo của đồng bào Chăm “Hồi giáo Bani” trên địa bàn tỉnh chưa đúng với tên gọi (như Hồi giáo (Ba ni), đạo Bà ni, ...), đã gây bức xúc trong chức sắc, chức việc và đồng bào Chăm theo tôn giáo “Hồi giáo Bani”. Một số đối tượng lợi dụng việc sơ suất trong sử dụng tên gọi đã đăng tải trên các nền tảng mạng xã hội để lôi kéo, gây chia rẽ chức sắc, chức việc trong Hội đồng Sư cả Hồi giáo Bani tỉnh.

Để đảm bảo tính thống nhất trong sử dụng tên gọi tôn giáo đã được Nhà nước công nhận và trên dữ liệu hệ thống quốc gia, Ban Tuyên giáo và Dân vận Tỉnh ủy đề nghị các Sở, ban, ngành cấp tỉnh và cấp ủy, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội trên địa bàn tỉnh thống nhất sử dụng đúng tên gọi tôn giáo của đồng bào Chăm theo Hồi giáo Bani trên địa bàn tỉnh là “Hồi giáo Bani”./.”

2. Danh mục tôn giáo và các tổ chức tôn giáo trong hệ thống quản lý của Nhà nước

Theo Công văn số 6955/BNV-TGCP ngày 28 tháng 12 năm 2020 của Bộ Nội vụ về danh mục các tổ chức tôn giáo, tổ chức được cấp chứng nhận đăng ký hoạt động tôn giáo, tại Việt Nam hiện có 36 tổ chức tôn giáo thuộc 16 tôn giáo khác nhau.

Trong danh mục này, tại **Mục 6 - Hồi giáo**, các tổ chức tôn giáo được ghi nhận gồm:

1. Ban Đại diện Cộng đồng Hồi giáo Thành phố Hồ Chí Minh
2. Cộng đồng Hồi giáo (Islam) tỉnh An Giang
3. Hội đồng Sư cả Hồi giáo Bani tỉnh Ninh Thuận
4. Cộng đồng Hồi giáo (Islam) tỉnh Tây Ninh
5. Ban Đại diện Cộng đồng Hồi giáo (Islam) tỉnh Ninh Thuận
6. Hội đồng Sư cả Hồi giáo Bani tỉnh Bình Thuận
7. Ban Quản trị Thánh đường Al-Noor Hà Nội

Danh mục trên cho thấy trong hệ thống quản lý nhà nước hiện nay, tôn giáo được ghi nhận là **Hồi giáo**, còn các tổ chức cụ thể thuộc cộng đồng Hồi giáo có thể mang những tên gọi khác nhau tùy theo đặc điểm lịch sử và truyền thống của từng cộng đồng.

3. Nội dung trả lời của Bộ Nội vụ về tôn giáo của người Chăm

Theo Công văn số 520/BNV-TGCP ngày 13 tháng 02 năm 2023 của Bộ Nội vụ về việc trả lời kiến nghị cử tri liên quan đến tôn giáo của người Chăm, văn bản nêu rằng trong quá trình Hồi giáo truyền bá vào cộng đồng Chăm Việt Nam qua các giai đoạn lịch sử khác nhau, Hồi giáo đã có sự giao thoa và tiếp biến với văn hóa bản địa ở mức độ khác nhau, từ đó hình thành hai dòng là Hồi giáo Islam và Hồi giáo Bani.

Văn bản này cũng khẳng định rằng hai cộng đồng tôn giáo nói trên không cùng chung một tổ chức và các hoạt động tôn giáo có những khác biệt nhất định, tuy nhiên xét về nguồn gốc lịch sử thì đều xuất phát từ Hồi giáo. Ngoài ra, trong hệ thống cơ sở dữ liệu quốc gia về dân cư, thông tin tôn giáo của công dân Chăm theo truyền thống Bani hiện được ghi nhận là “Hồi giáo Bani”.

Theo Công văn Số: 520/BNV- TGCP, Hà Nội ngày 13 tháng 02 năm 2023, về trả lời kiến nghị cử tri của bà Phạm Thị Thanh Trà, UVTW Đảng, Bộ trưởng Bộ Nội. Văn bản nêu:

"Trong quá trình Hồi giáo truyền bá vào cộng đồng Chăm Việt Nam, qua các giai đoạn lịch sử khác nhau và ở các khu vực khác nhau, Hồi giáo có sự giao thoa tiếp biến với văn hóa bản địa ở mức độ khác nhau, từ đó hình thành hai dòng: Hồi giáo Islam và Hồi giáo Bani. Hơn nữa, Hồi giáo Bani và Hồi giáo Islam không cùng chung một tổ chức, các hoạt động tôn giáo có những khác biệt nhất định với nhau, nhưng xét về nguồn gốc cả hai đều xuất phát từ "Hồi giáo". Trên hệ thống cơ sở dữ liệu quốc gia về dân cư, thông tin tôn giáo của công dân là người Chăm Hồi giáo Bani được ghi rõ cụ thể "Hồi giáo Bani" (không ghi chung là Hồi giáo)."

4. Bối cảnh lịch sử tôn giáo của dân tộc Chăm

Dân tộc Chăm là hậu duệ của Vương quốc Champa, một quốc gia cổ từng tồn tại lâu dài tại khu vực miền Trung Việt Nam. Trong tiến trình lịch sử của Champa, người Chăm đã tiếp nhận nhiều yếu tố văn hóa và tôn giáo từ bên ngoài thông qua các hoạt động giao thương và giao lưu văn hóa quốc tế.

Trong giai đoạn đầu của lịch sử quốc gia, người Chăm tiếp nhận Hindu giáo, mà phía Việt Nam thường được gọi là Balamon. Từ khoảng thế kỷ X trở đi, thông qua các tuyến thương mại biển với thế giới Hồi giáo, Islam bắt đầu được truyền bá vào Champa.

Qua nhiều thế kỷ tiếp biến với văn hóa bản địa, hệ thống tín ngưỡng của người Chăm hình thành hai truyền thống tôn giáo lớn được gọi là Agama Awal và Agama Ahier. Trong thuật ngữ tôn giáo của người Chăm, Awal là từ có nguồn gốc từ tiếng Ả Rập mang nghĩa là giai đoạn đầu hoặc giai đoạn sơ kỳ, được hiểu là truyền thống tôn giáo liên quan đến quá trình tiếp nhận Islam trong giai đoạn sớm của lịch sử Champa. Trong khi đó, Ahier mang nghĩa là giai đoạn sau hoặc giai đoạn muộn, chỉ truyền thống tôn giáo hình thành trong bối cảnh tiếp nhận và tiếp biến tôn giáo ở giai đoạn sau. Đặc biệt cả hai nhánh Agama Awal và Agama Ahier đều tôn thờ Po Allah là Đấng Tối Cao.

Hai hệ thống tôn giáo này tồn tại song song trong cấu trúc tôn giáo, xã hội của người Chăm trong nhiều thế kỷ và trở thành một phần quan trọng của bản sắc văn hóa Champa.

5. Về tổ chức Hội đồng Sur cả Hồi giáo Bani

Tại Việt Nam, Hội đồng Sur cả Hồi giáo Bani tỉnh Ninh Thuận được thành lập theo quyết định của chính quyền địa phương. Theo Quyết định số 4106/QĐ-UBND ngày 01 tháng 10 năm 2007 của Ủy ban nhân dân tỉnh Ninh Thuận, Hội đồng Sur cả Hồi giáo Bani tỉnh Ninh Thuận được thành lập theo nguyện vọng của các chức sắc và tín đồ Bani trong tỉnh và được cơ quan nhà nước có thẩm quyền chấp thuận.

Qua nhiều nhiệm kỳ hoạt động, tổ chức này đã đóng góp tích cực trong việc giữ gìn bản sắc văn hóa Chăm, vận động tín đồ thực hiện chủ trương và chính sách của Đảng và Nhà nước, đồng thời bảo tồn và duy trì các nghi lễ tôn giáo truyền thống của cộng đồng. Trong bối cảnh đó, tên gọi “Hồi giáo Bani” được sử dụng trong tên gọi của tổ chức như một hình thức định danh hành chính đối với một cộng đồng tôn giáo tại địa phương.

6. Kiến nghị làm rõ tên gọi tôn giáo “Hồi giáo Bani”

Tuy nhiên, trong cộng đồng Chăm cũng như trong giới nghiên cứu hiện nay vẫn tồn tại nhiều ý kiến khác nhau liên quan đến việc xác định bản chất của thuật ngữ “Hồi giáo Bani”. Vì vậy, để bảo đảm tính rõ ràng trong công tác quản lý nhà nước về tôn giáo cũng như trong nhận thức xã hội, chúng tôi kính đề nghị các cơ quan chức năng xem xét và làm rõ liệu “Hồi giáo Bani” có phải là tên của một tôn giáo độc lập trong hệ thống tôn giáo tại Việt Nam hay không.

Trong trường hợp đây được xác định là một tôn giáo riêng, chúng tôi đề nghị cơ quan có thẩm quyền công bố rõ ràng trong danh mục các tôn giáo tại Việt Nam theo quy định của pháp luật.

Trong trường hợp “Hồi giáo Bani” chỉ là tên gọi của một tổ chức hoặc một cộng đồng thuộc tôn giáo Hồi giáo thì cũng cần có hướng dẫn chính thức để tránh những hiểu nhầm trong xã hội cũng như trong cộng đồng người Chăm.

Do đó, chúng tôi kính đề nghị các cơ quan chức năng xem xét và làm rõ các vấn đề sau:

1. Thuật ngữ “Hồi giáo Bani” có phải là tên một tôn giáo chính thức trong hệ thống tôn giáo tại Việt Nam hay không.
2. Nếu đây là một tôn giáo riêng, đề nghị cơ quan có thẩm quyền công bố rõ trong danh mục tôn giáo quốc gia.
3. Nếu “Hồi giáo Bani” chỉ là tên gọi của một tổ chức hoặc một cộng đồng thuộc Hồi giáo, đề nghị có hướng dẫn rõ ràng để tránh hiểu nhầm trong xã hội.

7. Đề nghị nghiên cứu khoa học và tổ chức hội thảo

Để bảo đảm tính khách quan, khoa học và phù hợp với lịch sử văn hóa của dân tộc Chăm, chúng tôi kính đề nghị các cơ quan chức năng khi xem xét vấn đề này cần tham khảo ý kiến của các nhà nghiên cứu lịch sử và văn hóa Champa hoặc tổ chức hội thảo Khoa học về Champa, để nguồn ý kiến chính thức sẽ góp phần giúp xác định cách gọi phù hợp, đồng thời bảo đảm sự tôn trọng đối với truyền thống lịch sử và văn hóa của cộng đồng.

KẾT LUẬN

Chúng tôi hoàn toàn tôn trọng chính sách tôn giáo của Đảng và Nhà nước, đồng thời mong muốn các vấn đề liên quan đến tên gọi tôn giáo của dân tộc Chăm được xem xét một cách thận trọng, khoa học và phù hợp với lịch sử văn hóa của cộng đồng.

Vì vậy, chúng tôi kính đề nghị Tỉnh ủy Lâm Đồng và các cơ quan chức năng xem xét lại nội dung liên quan đến tên gọi “Hồi giáo Bani” trong Công văn số 404-CV/BTGDVTU, đồng thời có hướng dẫn rõ ràng nhằm bảo đảm tính chính xác và sự đồng thuận trong cộng đồng.

Chúng tôi xin trân trọng cảm ơn sự quan tâm và xem xét của Quý cơ quan.

Người kiến nghị

TS. Putra Podam (Văn Ngọc Sáng)

Email: putrapodam@gmail.com

Website: <https://champa.one/>

(Đã ký)